

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 1127602/5

בבית הדין הרבני הגדול ירושלים

לפני כבוד הדיינים:

הרב אליהו הישיריק, הרב מיכאל עמוס, הרב אברהם שינדלר

המערער: פלוני (ע"י ב"כ עו"ד יאיר שופל וטו"ר משה מיטלמן)

נגד

המשיבה: פלונית (ע"י ב"כ עו"ד וטו"ר צבי גלר)

הנדון: איזו לקות תוגדר 'מום' שהעלמת היותו באישה תביא לראיית התחייבות הכתובה כמקח טעות?

פסק דין

לפנינו ערעור האיש על החלטת בית הדין האזורי מתאריך כ"ח באדר א' התשע"ט (5.3.2019) שבה חייב אותו בית הדין בדעת הרוב בתשלום מלוא דמי הכתובה בסך של 52,000 דולר. לדעת המיעוט יש לפשר ולחייב את הבעל בשני שלישים מסך הכתובה.

בית הדין האזורי כתב בפסק דינו בין השאר:

לפנינו תביעת כתובה.

רקע ועובדות

הצדדים נישאו ביום א' בניסן תשע"ז (מרץ 2017). בכתובה נכתב סך של 52,000 דולר ארצות הברית.

בתוך השבע ברכות גילה האיש דברים בעניין בעיות נפשיות שהיו לאישה בעבר או בהווה, ובעקבות זאת עזב האיש את האישה. האישה פתחה תיק יישוב סכסוך [...] ולאחר מכן האיש פתח תיק גירושין [...] בסופו של דבר התגרשו הצדדים ביום כ' באלול תשע"ז (11.9.2017), והוסכם שהכתובה תידון לאחר הגירושין [...]

טענות האישה

א. בתוך השבע ברכות הודיעה האישה לאיש כי בעבר היו לה חרדות ממגע ובעקבות זאת טופלה בכדורים.

ב. הצדדים פנו לרב [צ'] במוצאי שבת של השבע ברכות, והאיש אמר לה שהרב [צ'] אמר שהיא בחורה מצוינת ושימשיך.

ג. כבר בהליך יישוב הסכסוך [...] הפנה בית הדין את האישה לד"ר דורסט לצורך אבחון שלה [...] בחוות הדעת נאמר שאין לאישה מחלות נפש כלל וכלל, אלא קשיים שנבעו ממשקעי העבר שטופלו והסתיימו. אדרבה, היא הטיחה ביקורת באלה שרואים מום בפנייה לטיפול בקשיים אצל אנשי מקצוע [...] יש לראות זאת ככוחות נפש. בסופו של דבר קבעה כי "האישה כשירה לחלוטין לנהל בית ולתפקד כאשת איש וכאם".

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

- ד. התבקשה תגובת הצדדים, אך האיש לא הגיב.
- ה. טענות האיש בדבר נשיכת האישה אותו בליל הכלולות וכן טענות נוספות על התנהגות לא נורמטיבית של האישה מוכחות.
- ו. הרה"ג [ת'] יעץ לה שלא לספר על הטיפול שעברה היות שלדעתו אינו מום כלל וכלל. הוא אף שלח לבית הדין את גרסתו בעניין זה.
- ז. מבוקש לחייב את האיש גם בפיצויים בגין הצער והבושת שנגרמו לאישה.

טענות האיש

- א. האישה הסתירה מהאיש את עובדת היותה סובלת מבעיות נפשיות. היא גם נטלה כדורים פסיכיאטריים, גם הומלץ לה למנוע היריון. האישה סבלה ממחלת נפש, ורק שנתיים לפני הנישואין פנתה לטיפול.
- ב. האיש פנה בעקבות הגילוי לרב [צ']. הלה הסביר לו את מורכבות העניין. האיש פנה לרב [ב'], והלה הורה לו להתגרש.
- ג. האישה מסתירה את מחלת הנפש שלה, ורק הודתה במקצת.
- ד. שתי חוות הדעת שהוגשו לתיק, הן של טלי וישנה הן של ד"ר דורסט, הן 'חוות דעת מטעם', האישה שילמה עליהם, ואין להן כל ערך. מלבד זאת, בחוות הדעת מצוינות מגוון בעיות נפשיות שיש לאישה: התקפי חרדה, תנודות במצבי הרוח, משקעים מהעבר וכו', וכל אחת מהן חמורה בפני עצמה.
- ה. האישה נטלה כדורים גם בזמן האירוסין כפי שהודתה בדיון שהתקיים במאי 2018, והיא הטעתה את הרב [ת'] שכתב שאמרה לו שהפסיקה עם הכדורים בטרם התחילה פגישות שידוכין.
- ו. בני הזוג [ש'] יזמו את ההטעיה בעניין בעיות הנפש של האישה, ואף נמצאו משקרים בחקירתם בבית הדין.
- ז. האיש תובע 100,000 ש"ח הוצאות נישואין שהוצאו לריק ועוד 300,000 ש"ח פיצויים בגין עוגמת נפש ופגיעה בשמו הטוב.

דיון והכרעה

- לאחר העיון בחומר שבתיק נראה שלא הוכח כלל שהאישה חולת נפש: היו טענות של האיש בגין התנהגות של האישה בלא שום הוכחה, האישה הכחישה אותן.
- יש חוות דעת של מומחים, אחת מהן היא של מומחית שמינה בית הדין, ששוללות לחלוטין מחלת נפש אצל האישה.
- בנוסף, בעניין מום באישה לעניין הפסד כתובה [...] הקובע הוא דעת רוב בני האדם, אם הם רואים זאת כמום או לא והיו מבטלים את המקח מחמת כן, וכבר הביאה דעת המיעוט דבר זה בשם הרמב"ם. כך גם מבואר בשולחן ערוך (אבן העזר לט, ג) שאם אמר אדם שהוא מקפיד על מומין שאינם מאלה שמנו חכמים – אין בדבריו כלום. ונוסיף גם את מה שהביא הפתחי תשובה (אבן העזר סימן לט ס"ק ב) בשם חוות יאיר שהקובע בעניינים אלו הוא דעת רוב בני האדם:

ועיין בתשובת חוות יאיר (סימן רכ) באחד שרצה לבטל קישור השידוך מחמת שנודע לו שהכלה יש לה חוטם ארוך יותר מן הראוי והוא

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

שיעור אצבע קטנה שלו כמבואר בפרק מומין אלו. וכתב: "נראה שאם אין האריכות של חוטם מופלג באופן שאין רוב בני אדם שוחקין עליה אין בדבריו כלום" כו' [...]

אירע מעשה שנודע לבחור שיש לכלתו מום והוא שעיניה סגורות מאד באופן שאם תרצה לראות מה שכנגדה תוכרח לפתוח עיניה בכח ויצא החתן מבית דין 'לחפשי חנם', דאף על פי שלא מצינו זה מום בכהנים כי אין זה 'סכי שמש' ולא 'עיניו קטנות כשל אווז', מכל מקום בין בני אדם הוא מום גדול ושינוי רב כו'

בנדון דנן, נראה לדעתנו שאין לומר שרוב בני האדם היו מקפידים על מקרה כגון זה, עד כדי הפסקת הנישואין וגירושי האישה, מפני שהאישה פנתה לטיפול פסיכיאטרי בגלל מצוקה זמנית.

בנוסף, האישה כבר נרפאה [...] בנדון דנן בשעת החופה והקידושין לא סבלה עוד האישה מאותה הבעיה שהייתה לה בעבר, ולכן אין טענת מום.

וסיכם בית הדין האזורי:

מסקנת דעת הרוב

לדעתנו לא מדובר במום, יש להסתמך בזה על דעת המומחים שחיו את דעתם. האישה גם נרפאה מהבעיה שהייתה לה, ואין לומר שבכל בעיה נפשית שהיא יש חשש שתחזור לקדמותה. גם לא נראה שרוב בני האדם היו מבטלים את הנישואין מחמת בעיה זו [...]

לפיכך בית הדין סבור שהאישה זכאית למלוא כתובתה בסך 52,000 דולר ארצות הברית לפי שער יציג בעת הגבייה [...]

באשר לתביעת הפיצויים: בית הדין אינו נדרש לכך. מדובר בנוזקים שאין חייבים עליהם בדיני אדם לפי ההלכה, ובייחוד במקרה זה, שסכום הכתובה הוא גבוה – אין לפסוק פיצויים.

דעת המיעוט

[...] אין עילה לפטור את הבעל מכתובה מאחר שיש לפנינו חוות דעת מקצועית של הפסיכיאטריות שטיפלו באישה הסבורות שאין מדובר במחלה נפשית אלא במצוקה חולפת [...]

ומכל מקום נראה שמכיוון שיש 'רגליים לדבר' לטענת הבעל במה שטוען שהייתה לה בעיה נפשית קודם הקידושין, הרי לכל הפחות האישה חייבת שבועת היסת שאין זה נכון. ומעתה יש מקום להתפשר בסכום הכתובה מעט וכמובא בפתחי תשובה (חושן משפט סימן יב) בשם השבות יעקב.

ובנידון דידן שהכתובה בסך 52,000 דולר, נראה שיש לחייב את הבעל בשני שלישים שהם כ-35,000 דולר.

נפסק כדעת הרוב

האישה זכאית למלוא כתובתה בסך 52,000 דולר ארצות הברית לפי שער יציג בעת הגבייה [...]

עד כאן ציטוטים מפסק הדין של בית הדין האזורי.

בדיון שהתקיים לפנינו שבו הצדדים והעלו את טענותיהם הנ"ל וכן בכתב הערעור ובתשובה לערעור.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הכרעת הדין

לאחר העיון דעתנו היא לקבל את הערעור ולקבוע כי האיש פטור מלשלם את הכתובה. הנימוק לכך הוא בעיקרו במישור העובדתי ובהתאמה לחברה, לרקע ולסביבה שבהם הצדדים שבפנינו חיים, ובדרך הנהוגה והמקובלת שבה צדדים שכאלה נכנסים לקשר מחייב של אירוסין ונישואין.

קביעת חוות הדעת המקצועית כי המשיבה אינה 'חולת נפש'

בחוות דעת של המומחית שמינה בית הדין, ד"ר רמונה דורסט, נכתב בין היתר כי האישה נבדקה אצלה בתאריך 22.6.17 וכי חוות דעת מסתמכת גם על סיכום היסטוריה רפואית פסיכיאטרית של האישה שכתבה הפסיכיאטרית ד"ר טלי וישנה בתאריך 4.5.17 על סמך היכרות עם האישה במשך למעלה משנה. וכך נאמר שם:

מבחינה נפשית

החלה לחוש רגיעה ממגע, מצב שהתחדד עם נישואי אחותה, כשהיא הבינה שהיא הבאה בתור. מתוך תובנה מלאה למצבה, הכירה בכך שכדאי לעבוד על עצמה ולהיעזר באנשי מקצוע.

פנתה למטפלת רגשית [...] הייתה אצלה במספר שיחות טיפוליות, הרגישה שגישת הטיפול הדינמית שנקטה המטפלת, המחזירה אותה לאחור לילדות אינה מתאימה לה ואינה מועילה לה, ובחרה לסיים את הטיפול. הופנתה על ידי אותה מטפלת לטיפול במים הנעשה בכריכה, גם גישה טיפולית זו לא נראתה לה נכונה לגביה.

רופא המשפחה [...] התווה [פלונית] בשלב זה טיפול תרופתי בסרנדה – בין 25 ל-50 מ"ג ליום (תכשיר נוגד חרדה, במינון הנמוך האפשרי) בשילוב עם ריספונד – חצי מ"ג ליום (תכשיר שבבסיסו נוגד פסיכוזא, ובמינון מינימלי זה בעיקר מביא רגיעה). המשיכה בטיפול התרופתי, הגם שהתרופות גרמו לה לתופעות לוואי, בהיותה ממושמת ומעוניינת לשיפור במצבה מבחינת חרדת מגע. במקביל קיבלה טיפול נפשי בגישה התנהגותית-קוגניטיבית. מדובר בטיפול בו מקבל המטופל הדרכה ושיעורי בית כדי להתגבר על קשיים אלה או אחרים, הייתה בהמשך בטיפול של מספר חודשים אצל מטפלת רגשית [...]. ובמקביל הייתה בטיפול מעקב אצל הפסיכיאטרית ד"ר טלי וישנה, שהמשיכה את הטיפול התרופתי בלוסטרל והמירה את הטיפול בריספרידל ללמיקטל, ובהמשך הורידה את שתי התרופות בהדרגה עד הפסקתן.

דיון וסיכום

מדובר בבחורה שהתפתחה באופן נורמטיבי, למדה במסגרות חרדיות, סיימה שלושה שנות לימוד – תיכון ושנה נוספת קל סמינר, אחר סיום התיכון החלה לעבוד ב[...] מקום עבודתה עד היום במשרה מלאה, לרבות שעות עבודה נוספות שהיא מקבלת מאז שבעלה עזב אותה ופניו לגירושין.

אני מצטרפת לדעתה של ד"ר טלי וישנה, המכירה את [פלונית] מעל שנה, והכותבת שכאשר הגיע אליה לטיפול תפקודה היה מלא ולא הייתה כל עדות למצוקה הנפשית. הופנתה לטיפול פסיכולוגי דינמי עקב חרדה מפני מגע, טיפול שהציף תכנים וחסכים מהעבר ולפיכך הומלץ על טיפול תרופתי שבא לתמוך בתהליך הרגשי אותו עברה בטיפול. שיתפה פעולה בטיפול באופן מלא מתוך רצון להיעזר ולהתקדם בחייה. תוך טיפול הציגה שיפור משמעותי במצבה. הרופאה הפסיכיאטרית מציינת כי "ברור היה [פלונית]

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

משתמשת בתרופות לתמיכה בלבד וכי בקרוב יגיע זמן להפסיק את הטיפול התרופתי". בדצמבר 2016, סביב קשר זוגי שהתגבש, הוחלט לסיים את הטיפול התרופתי מבלי שחלה כל החמרה במצבה הנפשי במהלך התקופה והיא לא נזקקה לטיפול תרופתי כלשהו. הפסיכיאטרית קבעה ש[פלונית] אינה סובלת מהפרעה נפשית פסיכוטית ואינה חולת נפש", התרופות ניתנו לה על מנת לשפר איכות חיים ולמניעת חרדה. לאורך כל הטיפול היא תפקדה היטב בכל מישורי החיים.

הפסיכולוגית שטיפלה בה [...] מציינת שמצבה תוך טיפול הלך והשתפר ובמקביל

המינון התרופתי שקיבלה הורד בהתאם לקצב הטיפול "דבר שהיווה גושפנקא לכך ש[פלונית] יכולה להתכונן להקמת בית". חשוב היה למטפלת לציין כי "לא חייתה כאן בריחה לתוך מוסד הנישואין, אלא בנייה עצמית הן מבחינה נפשית והן מבחינה רוחנית ובשלות לנושא. היה לי ברור ש[פלונית] כשירה לתפקד כאישה וכאם בצורה נורמטיבית ומכובדת וכך נפרדתי ממנה שבוע לפני החתונה בהתרגשות רבה".

לאור הבדיקה הפסיכיאטרית שערכתי אני קובעת ש[פלונית] אינה סובלת ממחלת נפש. היו לה בעיות בתחום הנוירוטי ומתוך מודעות ותובנה מלאה למצבה פנתה לטיפול נפשי ונעזרה זמנית בטיפול תרופתי שכיום אינה זקוקה לו. אדם המודע לקשייו ומבקש עזרה של בעלי מקצוע אינו מעמיד אותו בלתי כשיר לנישואין, אולי להפך.

חורה לי שאדם הסובל ממשקעי עבר ופונה לטיפול יכול להיחשב כ'חולה נפש' שיש להשתחרר ממנו, במקום לראות בכך עדות לכוחות נפש ולהבנה בקשיים תוך ניסיון להתגבר עליהם, כפי שעשתה [פלונית].

[פלונית] אינה חולת נפש, והיא מסוגלת לנהל בית ולתפקד כאשת איש וכאם.

הנוגעת חוות הדעת האמורה לשאלה המשפטית שלפנינו או שמא השאלה המשפטית אחרת היא? כבית דין איננו מתיימרים לחלוק על הקביעה הרפואית הפסיכיאטרית של שתי מומחיות בתחום שהאישה אינה חולת נפש. אין לנו ספק שהאישה אינה מוגדרת חולת נפש.

אולם אין זו כלל השאלה העומדת לדיון בתיק זה, אם התנהגות מסוימת מוגדרת מן ההיבט הקליני 'מחלת נפש' או לא. השאלה העומדת לפנינו היא בהקשר להתחייבות הבעל בתשלום תוספת כתובה לאישה, הדיון אינו מתמקד בשאלה הרפואית עצמה אלא בשאלה אחרת, והיא: האם מצבה הנפשי של האישה טרם הנישואין, כפי שהיה, והטיפול האינטנסיבי שקיבלה שבו שולב טיפול פסיכיאטרי ופסיכולוגי במשך כשנתיים רצופות, ועל ידי מספר רב של מומחים. נחשב 'מום' בחברה המסוימת שבה הצדדים שלפנינו חיים, והאם העובדה שלא סיפרה על כך לבעל טרם האירוסין והנישואין מהווה עילה לפוטרו מכתובתה?

כאן גם המקום לדחות מכול וכול את הכללת דברי הביקורת שהרשתה לעצמה ד"ר רמונה דורסט לכתוב בדוח שהגישה, ביקורת כנגד המבט של החברה החרדית על מי שמטופל אצל מטפלים פסיכיאטרים או פסיכולוגיים:

ד"ר רמונה דורסט מונתה בתיק זה בתוקף היותה מומחית בשטח זה של קביעה של המצב הנפשי של אדם, וכדי לקבוע אם התנהגות מסוימת של אדם היא סבירה או לא סבירה מההיבט הנפשי. בתיק שנדון היה עליה להכליל בדוח את חוות דעתה מההיבט הפסיכולוגי וההתנהלות

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בשים לב לחרדת המגע של האישה. לכך, ולכך בלבד, ניתן ביריה ה'מנדט'. לא מצאנו כי ד"ר דורסט נתבקשה על ידי מאן שהוא להביע את דעתה או לבחון את התנהלותו של חלק זה או אחר של הציבור בחברה הישראלית.

המשפט שהוסיפה היה מיותר לחלוטין. אין ולא היה כל צורך בו מן הטעם הפשוט, שאין בו כדי להביע דעה מקצועית ביחס למשיבה, הבעת דעה שהיא המטרה שלשמה מונתה.

נחזור לגופם של דברים:

- א. אין חולק על שהמשיבה סבלה כשנתיים טרם הנישואין מחרדת מגע משמעותית;
  - ב. המשיבה החלה בטיפול פסיכולוגי שהציף תכנים וחסכים מהעבר בקרב בני משפחתה;
  - ג. הומלץ לה ליטול במקביל כדורים פסיכיאטרים נוגדי חרדה ודיכאון וכדומה;
  - ד. המשיבה הפסיקה ליטול את הכדורים שבועיים בלבד לפני הנישואין;
  - ה. הרופאים יעצו לה לא להיכנס להיריון עם תחילת הנישואין, לדבריה לחודש בלבד.
- ככלל תופעה של חרדת מגע מהווה הפרעה ומכשול גדול בחיי האישות שהם אחד היסודות העיקריים של חיי הנישואין.

כפי העולה מחוות הדעת הטיפול התרופתי הופסק "בדצמבר 2016" "סביב קשר זוגי שהתגבש" היינו שלכאורה אילולא הקשר הזוגי שהתגבש הטיפול היה ממשיך. הדברים מפורשים יותר בסיכום הפגישות של המשיבה עם ד"ר וישנה: בפגישה בכ"א בכסלו תשע"ז (21.12.16) סיפרת המשיבה שהיא "בפגישות והכיוון הוא חיובי" ודובר באותה פגישה על העמדה של המשיבה עצמה המצוטטת שם, "בחיים לא מתחנת עם תרופות", עמדה שלכאורה וכפי הנראה בעקבותיה הוחלט על הפסקת הטיפול התרופתי. היינו: הטיפול הופסק לכאורה לבקשתה של המשיבה כדי לא להיכנס לנישואין כשהיא נוטלת תרופות. זו הוכחה מחזקת שבחברה זו ממנה באים הצדדים שלפנינו טיפול תרופתי מסוג זה נחשב 'מום'.

כמו כן לא התקבלה כל חוות דעת מקצועית שמבטיחה שהמשיבה נרפאה לחלוטין מחרדת המגע ושאינן שום חשש שהתופעה תשוב ותתפרץ בהמשך.

המשפט שנאמר בחוות הדעת "והיא מסוגלת לנהל בית ולתפקד כאשת איש וכאם" אינו מבטיח שלא תהיה הישנות התופעה בעתיד, אלא אומר שכרגע היא מסוגלת, ואם וכאשר התופעה תחזור חלילה היא תטופל בהתאם.

כל זאת בניגוד למה שנכתב בפסק הדין:

התרופות שניתנו היו רק תרופות תומכות ולא טיפוליות, הן נועדו רק לעזור לה להתגבר על החרדות ממגע ונישואין ולשפר את איכות החיים שלה, ולפיכך אין פה בעיה שעלולה לצוץ שוב בעתיד, אלא מדובר במצב זמני בלבד שנבע מסביבת החיים שחיה בה.

מלבד זאת ידוע שתרופות פסיכיאטריות רבות ממכרות, דהיינו כשמתחילים להשתמש בהן במשך תקופות ממושכות קשה להיגמל מהן, ובנוסף לכך יש להן תופעות לוואי. על כן, שונו מפעם לפעם התרופות שקיבלה המשיבה.

בחברה המסוימת שהצדדים שלפנינו חיים בה, נישואין מבוססים על הצעות שידוכים. כלומר לא מדובר בהיכרות ארוכות טווח בין צדדים, אלא על הצעות שידוך למטרת נישואין שמציעים לכל צד בנפרד. לאחר מכן, כל צד עורך בירור נרחב ומעמיק על הצד שכנגד ועל משפחתו. כולל

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בירור יסודי על עברו ומצבו הרפואי. אם הבירור עולה יפה ומגיעים למסקנה שההצעה מתאימה להמשך הקשר, יוביל הדבר אחר כך לכמה פגישות היכרות קצרות בין הצדדים ולבסוף לנישואין.

כלומר: שידוך מסוג זה היוצא לפועל מבוסס בעיקרו על בירור מקיף מקדים, אמון הדדי, והתרשמות כללית המושגת על ידי כמה פגישות קצרות.

גם אם המצג הרפואי 'נטו' שהוצג, מצג של אישה הנוטלת תרופות פסיכיאטריות במשך שנתיים רצופות קודם לנישואין, עדיין אין בו כדי להגדירה בהכרח מבחינה רפואית 'חולת נפש', אולם בהתאם למקובל ולנורמות שיש בחברה זו, אין ספק שמציאות זו היא בגדר ההלכתי של 'מום' שיש לדווח עליו לצד שכנגד ולקבל את הסכמתו, עוד לפני גמר השידוך – ה'אירוסין'.

בנדון דידן מדובר בבחור צעיר ובריא, ללא כל בעיות בריאות, בחור שנחשב בישיבה לבחור טוב, שזאת הייתה לו הצעת השידוך הראשונה שהוצעה לו. אין לנו אפילו בדל של ספק שלו הייתה האישה מגלה לבחור שאיתו נפגשה, כלומר לבעלה לעתיד, טרם ה'אירוסין' והנישואין את הדברים כהווייתם ומספרת על אודות הטיפולים שעברה במשך כשנתיים רצופות, לרבות נטילת תרופות המורשות לשיווק באמצעות פסיכיאטר – הבחור, ולא רק הוא אלא כל בחור שכמותו, לא היה מוכן להכניס את עצמו לבית הספק ולהינשא לה, אלא אם גם לו היו בעיות מקבילות וכדומה. ההוכחה הטובה ביותר שמידע זה היה מידע קריטי לגביו היא ההתנהגות שלו תוך כדי ימי 'שבע הברכות': ברגע שנודעה לו עובדה זו, לא הסכים להמשיך את הקשר איתה.

ברור לנו שהמקרה שלפנינו עונה להגדרת הרמב"ם (הלכות מכירה פרק טו הלכה ה):

כל שהסכימו עליו בני המדינה שהוא מום שמחזיר בו מקח זה – מחזירין, וכל שהסכימו עליו שאינו מום – הרי זה אינו מחזיר בו אלא אם פירש, שכל הנושא ונותן סתם על מנהג המדינה הוא סומך.

ויעוין בבית שמואל (סימן קטז ס"ק ג) שזו לשונו:

אבל תוספת יש לה – אף על גב כשהיא בעלת מום או יש עליה נדרים והיה מקח טעות אין לה תוספת, תירץ הר"ן: שאני מומין ונדרים דאין אדם מתפייס [...] וכן כתב הבית יוסף בסימן מ"ד, וכללא הוא שלא הפסידה תוספת אלא כשהיא יודעת מחסרון והוא דבר שאין אדם מתפייס בו.

גם בית הדין האזורי ציטט מקורות הלכתיים שהגדרת מום באישה לעניין הפסד כתובה תלויה בדעת רוב בני האדם וכמבואר בשולחן ערוך (אבן העזר סימן לט סעיף ג) שאם אמר אדם שהוא מקפיד על מומין שאינם מאלה שמנו חכמים – אין בדבריו כלום. אלא שדיינו הסיקו וכתבו: "נראה לדעתנו שאין לומר שרוב בני האדם היו מקפידים על מקרה כגון זה, עד כדי הפסקת הנישואין וגירושי האישה."

אנו סבורים שהמדדים למום הם:

א. האם רוב בני האדם מאותה קבוצה חברתית שאליה משתייכים הצדדים, לפי הנורמות המקובלות אצלם, היו מקפידים על כגון זה?

ב. אם היו נודעים להם הנתונים קודם ה'אירוסין' – האם היו הם מסכימים להמשיך את ההליך ולבסוף להינשא?

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בענייננו התשובה לשאלה הראשונה היא חיובית, דהיינו שללא ספק היו מקפידים, ולשאלה השנייה התשובה היא שלילית, דהיינו שהם לא היו מסכימים להמשיך את ההליך. על כן ברור כי בחברה מסוימת זו מצב רפואי מתמשך זה עונה להגדרה ההלכתית של 'מום'. ומאחר שהבעל לא ידע על כך קודם לאירוסין ולנישואין, והאישה לא סיפרה לו על כך, אין מקום לחייבו בכתובה.

פסק דין ומתן הוראות

על פי כל האמור מוחלט:

א. הערעור מתקבל. האישה אינה זכאית לכתובה.

ב. מבוטלת החלטת בית הדין האזורי מיום כ"ח באדר א' תשע"ט (5.3.2019).

ג. פסק הדין מותר לפרסום בהשמטת פרטים מזהים.

ניתן ביום ג' בטבת התש"ף (31.12.2019).

הרב אברהם שינדלר

הרב מיכאל עמוס

הרב אליהו הישוריק

עותק זה עשוי להכיל שינויי ותיקוני עריכה